

50 ANYS DE LA INAUGURACIÓ DEL MONUMENT DEL RIU Repàs a la versió oficial i als testimonis amagats de l'única visita de Franco a Tortosa

Visions oposades d'un mateix dia

TERRES DE L'EBRE Francesc Millan

El 16 de novembre del 1938, amb la victòria de les tropes franquistes s'acabava la Batalla de l'Ebre, la contesa més llarga i decisiva de la Guerra Civil espanyola. Amb aquest triomf, el bàndol nacional sentenciava, en certa manera, l'exèrcit republicà i iniciava l'ofensiva sobre Catalunya. La derrota republicana a l'Ebre, doncs, facilitava un continu avanç dels franquistes que, amb un camí lliure d'oposició, prenen Barcelona el 26 de gener del 1939 i Madrid el 28 de març. Amb Barcelona i Madrid ocupades, el bàndol franquista guanyava la guerra gairebé tres anys després del seu inici. La Guerra Civil espanyola havia acabat i al carrer les primeres banderes falangistes començaven a onejar amb força.

Gairebé trenta anys després, l'estiu del 1966, el general Francisco Franco entrava a la ciutat de Tortosa entre aplaudiments i crits de "Franco, Franco, Franco". Era la primera visita del líder franquista al sud de Catalunya des de la decisiva Batalla de l'Ebre. Tortosa era una festa. Habitants de tot arreu de la província de Tarragona, i fins i tot de Castelló i Aragó, s'havien desplaçat fins a la capital del Baix Ebre per saludar i mostrar el seu suport al general Franco. Aquell 21 de juny del 1966, les banderes falangistes continuaven onejant amb força.

Franco visitava Tortosa en el marc del seu viatge a Catalunya. No obstant, per a ell, vindre a les Terres de l'Ebre era quelcom especial. I és que aquest territori havia decidit el desenllaç d'una guerra que marcaria per sempre el seu esdevenir i el de tots els espanyols. Després d'un llarg i intens viatge per les diferents localitats ebreñques on va tindre lloc la Batalla de l'Ebre, "el caudillo", acompanyat de la seua dona, arribava a la localitat tortosina cap a les set de la tarda.

El principal motiu d'aquest viatge era la inauguració del monument a la

Batalla de l'Ebre, en honor —amb paraules del llavors alcalde de Tortosa, Joaquín Fabra Grifoll— a "aquells que van caure en la lluita de forjar una nova Espanya". L'estàtua, que encara avui en dia és present al pas del riu Ebre per Tortosa, exaltava la figura de Franco i la d'aquells que van lluitar en nom seu. Segons els mitjans de comunicació de l'època, milers de persones seguien amb emoció, i entonant una cridòria homògena, la inauguració del símbol franquista i el posterior discurs del "caudillo". Tots ells embolcallaven d'alguna forma el riu Ebre...; un riu que havia vist com la seua aigua enrogia per la sang de la guerra i que ara reflectia, una vegada més, el roig de les banderes falangistes que, a ritme acompassat, no deixaven d'onejar.

Aquells que podien boicotejar la visita de Franco a Tortosa van ser detinguts temporalment

Avançada la dècada dels 60, la població espanyola havia acceptat el fet de conviure amb la dictadura franquista. De fet, no acceptar Franco no era una opció que pogués ser contemplada pel règim. Josep Bayerri, periodista, excoorresponsal de *La Vanguardia* a Tortosa i actual articulista del *SETMANARI L'EBRE*, explica que gran part de la societat s'havia, si més no, acomodada amb el sistema i que les conseqüències d'anar en contra del règim pesaven més que qualsevol cosa. Anar en contra de Franco sortia massa car... La persecució, la repressió i els càstigs del règim havien provocat que la major part d'espanyols optés per aguantar i callar. Així doncs, la versió oficial, tant del règim com de la mateixa població, era el sotmetiment a un règim que vetllava

per la pau, la seguretat i el progrés de la nació espanyola.

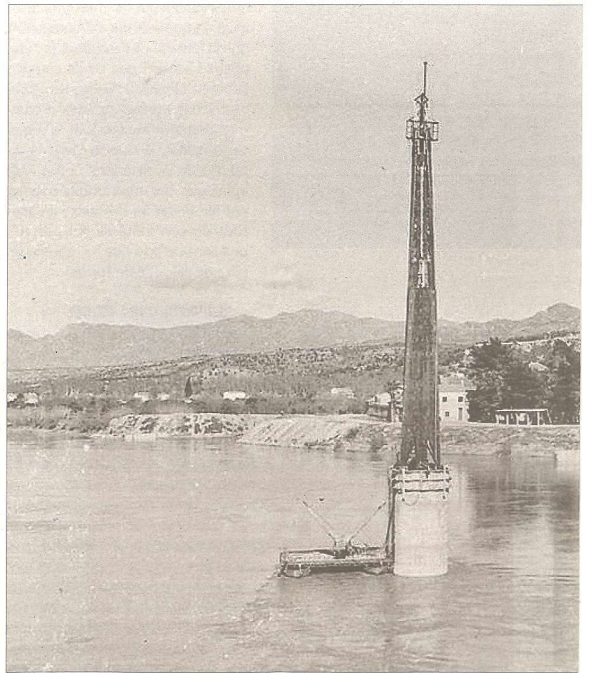
De portes cap enfora, aquell 21 de juny del 1966 havia estat una autèntica festa de comunió entre el règim i la ciutat de Tortosa. No obstant, per a alguns els fets de la Guerra eren massa presents per celebrar festes...

L'ALTRA CARA DE LA VISITA Un règim dictatorial com el franquista havia de tindre-ho tot preparat a la perfecció perquè cada cosa anés com Franco creia que havia d'anar. La visita a Tortosa era, a l'agenda del "caudillo", un fet de gran transcendència. De fet, seria l'única vegada que el dictador visitaria la capital del Baix Ebre.

"Tortosa ja feia més d'una setmana que estava preparada", explica la tortosina Victòria Campos, que també apunta que la Policia i l'Exèrcit Nacional van tancar i amagar tots aquells sospitosos de ser partidaris del bàndol republicà per evitar que poguessen boicotejar o perjudicar l'acte de Franco a la ciutat. Josep Bayerri, que aleshores va haver de cobrir l'acte per a *La Vanguardia*, diu que dos dies abans de l'arribada del "caudillo" van reunir tots els periodistes per establir una sèrie de normes que havien de complir: "haviem d'anar ben vestits, amb corbata i americana, o no ens donarien les acreditacions". Moltes vegades, aquests preparatius funcionaven a partir de l'amenaça i els càstigs del règim; i és que anar en contra d'un acte franquista era anar en contra de Franco. Vicenç Sabaté, veí de Tortosa, afirma que, dies abans de la visita, la Policia va anar, un per un, pels habitatges que configuraven la ruta que Franco havia de fer amb el seu cotxe pels carrers de Tortosa. Casa per casa, contactaven amb el propietari i li deien que si en aquell tram del trajecte alguna cosa perjudicava la ruta del dictador ell en seria el responsable. "Per a nosaltres veure passar Franco per davant de casa era un sofriment molt gran", explica Vicenç.

Imatge de la visita de Francisco Franco a Tortosa el juny del 1966. / CEDIDA ARXIU

Obres d'instal·lació del monument a la Batalla de l'Ebre al mig del riu. / FOTO JORGE FORNÉ / TC